

I. N. J. C.
DISSERTATIO ACADEMICA

DE

VIRTUTE MORALI
POLITICO
NECESSARIA,

QUAM

Cons. Ampl. Facult. Philos. in Reg. Acad. Aboënsi,

PRÆSIDE

MAG. JOHANNES
BILMARK,

Histor. & Phil. Pract. PROFESSORÉ ORD.

Publice Defendet

JOHANNES POSSÉN,

Ostrobothniensis,

IN AUDITORIO MAJORI Die XVI Junii

Anni MDCCLXXV.

H. A. M. C.

ABOÆ

Typis JOHAN. CHRISTOPH. FRENCKELL.

§ I.

Inde ab antiquissimis retro temporibus docti cum indoctis diversam Politici ideam sibi formarunt; plerisque in eo consentientibus, isthac adpellatione denotari hominem astutum, callidum, temporibus & circumstantiarum momentis dextre inservientem. Nec recentiori ævo defuerunt eruditi, qui eandem insularunt tibiam, virtutem Politico & præcipue iis, qui gubernaculo imperii adsident, in praxi saltem minus necessariam existimantes. Quod ne præter rationem adferuisse videar, occasionem præsentis scripti paucis enarrabo. Varia Politicorum Scripta hoc tempore evolvens, incidi nuperime in librum, qui inscribitur *Histoire Politique du Siècle*, edit Lipsiæ 1758, in quo præclara multa occurrunt, quæ ad pragmaticam regnorum & juris publici Europæ cognitionem inde a pace Westphalica pertinent, qualia in aliorum scriptis frustra sæpe quæruntur. Enimvero sicut in corpore Solari etjam densæ nonnunquam conspiciuntur maculæ; ita quoque judicia nonnulla, æquitati & humanitati minus convenientia in libro hoc, quantumvis in cæteris egregio, animadvertimus. Inter alia enim circa initium Cap. XIV. p 422. & 423. probare conatur,

natur, virtutem moralem Politico non solum minus esse necessariam, sed saepe etiam noxiam. Scilicet considerat status ministrum, ut duplicem in civitate sua personam sustinentem. Quatenus negotium ipsi est cum suis civibus, nemo ipso debet esse accuratior in virtutibus quibuscunque moralibus quotidie exercendis; erit enim justus, probus, æquus, beneficus, ad proprium lucrum minime attentus, fidelis & adeo constans, ut verbis & factis nunquam a se ipso dissentiat. Contra ea autem, quoties cum exteris gentibus aut earum legatis res ipsi fuerit, priorem vitæ scenam penitus mutabit ex Auctoris modo nominati sententia. Unicam enim tunc observat & sequitur cynosuram, felicitatem & utilitatem publicam, quam ut promoveat, de mediis non admodum est sollicitus, sed quicquid ad imperium confirmandum pertinet, id sibi quam maxime licitum esse arbitratur. Videamus autem, quomodo status ministrum respectu exterorum depingat vel potius obumbret hicce Auctor. L' Homme d' Etat est élevé par la Société elle même au-dessus de tous ses membres; & en le plaçant, pour ainsi dire, hors de son enceinte, pour qu' il veille contre les ennemis du dehors, elle l' a dispensé des règles établies pour les opérations du dedans. La droiture & la candeur, vertus si précieuses pour l' homme de la Nation, ne sont plus ses premières obligations. Des maximes adoptées par une convention unanime entre ses pareilles, sont ses loix. Elle marque le but, elle fixe les bornes de la mauvaise foi, qui souvent lui devient nécessaire; elles la rendent licite, & même elles en font une vertu, & quæ sequuntur.

§. II.

Concedunt equidem hi Pseudo-Politici, qui virtutem minus necessariam esse Politico judicant, se hoc ad-

ferendo nihil præstantiæ virtutis derogatum velle, sed ipsam in se optimam esse arque ingentis etiam utilitatis futuram, si modo cum hominibus perfecte bonis viveremus. Sed, quum aliter nunc vivant homines, colligunt, quod si Princeps aut Politicus bonum sese omnibus præberet, malefactorum & astutorum, quibus cingitur, artibus atque dolis facile circumveniretur & præter opinionem opprimeretur. Unde porro concludunt, quod Politicus virtutem tum demum exercere debeat, quando circumstantiarum rationes hoc ipsam permittant. Sed hi fere sunt, qui minus exactam virtutis notionem habentes, ipsam regula quavis læsbia mutabiliorem faciunt. Si enim per virtutem intelligant animi simplicitatem, indulgentiam & cunctis placendi studium, cordatus Politicus simulacra quædam virtutum, minime autem veram in illis virtutem agnoscit. Sunt enim modo memoratæ adfectiones vitia vel saltem animi infirmitates ac morbi, qui cum vera virtute, in qua & vigor & justus nonnunquam rigor elucet, nihil commune habent. Finge enim Familiam, in qua herus vanam indulgentiæ auram tam inter suos quam inter vicinos captat, experientia docet, quod singula negotia in eadem vel negligenter vel præpostere admodum agantur, & nisi disciplina quædam introducatur, brevi tempore cum tota hac familia, quantumvis opulenta ac splendida ab initio ipsa fuerit, actum erit conclamatumque. Quanto magis sinistra ejusmodi facta exspectabit civitas, si ille, qui gubernaculo imperii adsidet, imbelli ingenio & manu publicas res tractet? Sed culpa hac erit conjicienda non in virtutem, quæ masculam suam prodit indolem, sed in virtutis defectum.

§. III.

Ut vero magis appareat, quam necessaria Politico
 sit

fit virtus, paucis indolem ejus evolvamus, quo influxus ejus in perennem civitatis felicitatem tanto magis patefcatur. Virtutem igitur definimus per complexum actionum, Legibus Divinis tam intrinsece quam extrinsece convenientium. Sunt igitur Leges modo nominatae ad instar cynosurae cujusdam, ad cujus tenorem de rectitudine actionum nostrarum judicamus, quae virtutum nomine insigniri merentur. Porro sicut illae lineae dicuntur rectae quae a proposita regula nusquam deflectunt, ita virtutes sunt illae actiones, quae in nullis circumstantiarum momentis a praescripto Legum declinant. Enimvero quum Leges naturales sint latae ab Deo optimo, facile intelligitur, quod Legum harum praescripta, quantumvis diversa, ad unum tamen collineent punctum, quod est felicitas generis humani. Ergo per jugem virtutum culturam cives suam tutissime promovent felicitatem, & qui extra harum observantiam commoda quaedam se nactos fuisse arbitrantur, nae illi successu temporis experiuntur, se nubem pro Junone fuisse amplexos. Praeterea quum status naturalis sit status aequalitatis, eoque nomine non possit non singulis arridere hominibus, ex hoc certe nunquam commigrassent mortales, si se suaque omnia tueri potuissent. Gliscentibus autem enormibus vitiis, coacti fuerunt in civitates sese conferre & praesidia quaerere. Ex sua igitur indole status civilis supplendo defectus, statui naturali inhaerentes, & coercendo vitia, ad virtutum culturam, tanquam certissimum felicitatis civilis obtinendae adminiculum, homines deducit. Unde patet, basin felicitum imperiorum esse virtutem; qua de re si quis sobrius dubitaret, supponat, vel per momentum temporis virtutes removeri, experieturque per theatrum hujus mundi scenas quotidie ludi maxime tragicas, & hominum conditionem brutorum sorte longe deteriorem futuram, siquidem pluri-

bus modis homines sibi invicem nocere possint, quam feræ, & revera nocent, dum spes impunitatis adfulget amplissima. Plenius hæc ipsa ostendi possent, si quantum unaquæque virtus ad florem civitatis conducatur edisserere liceret. Nunc igitur tantummodo observamus, quod Societates notorie impiorum nequaquam consistere possint, nisi particulam quandam virtutum colant tam inter se quam cum aliis, quorum opera forte indigent. Quanto igitur cuilibet civitati ejusque rectori necessaria sit virtus, ex allatis constat.

§. IV.

Enimvero illi ipsi contra quos necessariam Politico esse virtutem ostendimus, concedunt quidem virtutem esse commendabilem respectu civium, sed qui juxta movent, virtutem respectu exterorum caute exercendam esse. Concedimus equidem, quod major obligatio incumbat Politico, cives in suam amicitiam admittendi, quippe quorum felicitati sese totum devovit; inde tamen non consequitur, ipsum exteris nationibus nihil plane debere. Sunt enim hi homines & nonnunquam etiam socii ac confœderati, adeoque illis officia humanitatis, his autem plura alia ex fine Societatis dijudicanda debentur, quorum certe non ultimum est, quod temere non sunt lædendi; nam inhumanum valde est, cum aliorum dispendio quærere felicitatis suæ compendia. Quod si Politicus certis in negotiis fidem suam exteris obstrinxerit, ad hanc servandam ex tenore Legis naturalis ita obligatur, uti si fidem datam ex proæresi fallat, Deum offendat ac conscientiam suam graviter lædat. Imo in gravissimam proborum censuram incurrit, dum ipso facto ostendit, sibi religionis ac virtutis nullam plane curam esse. Et sicut quilibet aliis nocendi pruritus tanto magis est vituperandus, siquidem ipse

ne

ne quidem in ferocibus animalibus sese exferat, nisi quando subinde exagitantur, aut interitum imminens timent; ita abominabilis est malitia hominum, qui ideo tantum virtutem præ se ferunt in negotiis cum aliis tractandis, ut ipsos incautos tanto facilius perdant.

§. V.

Urgere autem adhuc quispiam potest, quod si erga quoslibet nos sincere geramus, facile fieri possit, ut alii nostro erga se candore in nostram perniciem abutantur; unde colligunt, quod simulatione ac dissimulatione quandoque sit utendum, adeoque virtuti illi, quæ sinceritas dicitur, nuntium omnino mittere debeat Politicus. Quocirca fateri cogimur, quod Politicus stipetur sæpe hominibus, qui nihil aliud tantopere anquirunt, quam ut arcana rerum publicarum expilcentur, atque decreta & agenda in suum commodum maximo etiam cum civitatis incommodo convertant. Quod cum ita sit, probe docent moralistæ, dari omnino innoxiam simulationem & dissimulationem, veræ virtuti non inimicam; non tamen propterea concedero, quod sinceritati nuntius a Politico sit mittendus. Sinceritas enim est virtus, qua nihil illos celamus, quibus potestas competit sensa animi nostri in substratis negotiis cognoscendi. Sinceritas igitur in infinitum sese non extendit, sed intra negotiorum gyrum, qui sæpissime valde angustus est, terminatur. Si igitur in foro & angustioribus quis deblateraret, quæ alto corde premenda forent, hunc ego non sincerum sed garrulum, nec proinde virtutis alumnum, sed maxime imprudentem dixerim, digniorem, qui colo, quam gubernaculo adsideat. Denique sic ut in negotiis, quæ nobis cum exteris intercedunt, alteri non competit jus quicquid in buccam venerit fisci-tandi; ita nec ab altera parte ulla est obligatio quæren-tis

tis curiositati in minimis etiam satisfaciendi: præsertim si animadvertamus, quod technæ nobis neccantur; quo, in casu arte artem eludamus, dolisque bonis utamur, non ut alios opprimamus, sed ut impediamus, ne ab illis opprimamur.

§. VI.

Fatemur, quod Salus publica sit suprema Politico Lex, ad quam actiones suas componere debet; inde tamen non conficitur, quod publicam utilitatem quocumque modo, qui ipsi allibuerit, promovere debeat. Lex enim Naturalis nobis injungit, ut non solum honestum finem nobis proponamus, sed etiam ut honestis illuc perveniendi mediis utamur: nec enim facienda sunt mala, ut inde eveniant bona. Potest quidem Politicus per media minus honesta commodum Patriæ suæ nonnunquam procurare, quod primo intuitu plane eximium videtur, sed ex postfacto saltem discunt cives, illam eximiam utilitatem fuisse omnis infelicitatis foecundam matrem. Animo suo Themistoclesolvebat facinus, quo Patriam suam ad summum potentiae apicem, intra temporis momentum eveheret, quod vero, sicut civibus suis significavit, sine consensu & auxilio Socii non posset exsequi. Consistebat autem illud in eo, ut classem Lacedæmoniorum, quæ ad littora Attica adpulerat, incenderet; sed justus Aristides hoc merito improbavit, quod factum esset in se iniquum. Et revera hoc perpetrato, universam Græciam in suam perniciem armarent Athenienses. Tantum igitur virtute duce Salutem publicam rite promovet Politicus.

S. D. G.

